

YEGAH MUSICOLOGY JOURNAL

<https://dergipark.org.tr/en/pub/ymd>

e-ISSN: 2792-0178

Article Type / Makalenin Türü	: Research Article / Araştırma Makalesi
Date Received / Geliş Tarihi	: 27.01.2026
Date Accepted / Kabul Tarihi	: 20.03.2016
Date Published / Yayın Tarihi	: 24.03.2026
DOI	: https://doi.org/10.51576/ymd.1872941
e-ISSN	: 2792-0178
Plagiarism / İntihal	: This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

AVRUPALI KADIN BESTECİLERİN FLÜT REPERTUVARINA KATKILARININ İNCELENMESİ

SARIBOĞA AKCA, Bahar¹

ÖZ

Yaratıcılık, insan doğasının temel özelliklerinden biridir. Özellikle kadınların doğasında var olduğu düşünülen bu yaratım içgüdü müzik alanında da yoğun bir biçimde görülmektedir. Ancak müzik tarihi yazımında kadınların bestecilik faaliyetlerinin erkek egemen yapılar tarafından sınırlandırıldığı ve engellendiği sıklıkla vurgulanmaktadır. Müzikologların yapmış olduğu çalışmalarda 20. yüzyıla kadar kadın bestecilerin neredeyse anılmadığı ve sayıca az olduğu görülmektedir. Antik çağlardan itibaren kadını ikinci plana atan yaklaşımın temelinde erkek egemenliği etkisindeki müzik yönetiminin ve düşünce dünyasının olduğu dikkat çekmektedir. Bu düşüncelerin 19. yüzyılda daha etkili olduğu görülmektedir. 20. yüzyıldan sonra kadınlara çeşitli hakların tanınması, müzik alanında da etkili olmuş, bu sayede kadın besteci kimliği daha görünür hâle gelmiştir. Bu bağlamda flüt repertuarı özelinde yapılan bu çalışmada kadın bestecilere ve bu bestecilerin eserlerine odaklanılmıştır. Evrensel müzik dünyasında popüler bir çalgı olan flüt için kadın bestecilerin 18. yüzyıldan itibaren eser yazmaya başladığı görülmektedir. Bu kapsamda flütün kadın besteciler tarafından ne derece ilgi gördüğü ve yapılan çalışmaların neler olduğu, kadın bestecilerin flüt repertuarına katkıları nitel araştırma yaklaşımı kapsamında durum çalışması deseni kullanılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Flüt, müzik, kadın, besteci, repertuar.

¹ Doç., Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Çalgı Eğitimi Bölümü, Üfleli ve Vurmalı Çalgılar ASD, baharsariboga@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0902-344X>

AN EXAMINATION OF THE CONTRIBUTIONS OF EUROPEAN FEMALE COMPOSERS TO THE FLUTE REPERTOIRE

ABSTRACT

Creativity is one of the fundamental characteristics of human nature. This creative instinct, which is thought to be particularly inherent in women, is also intensely evident in the field of music. However, in the literature of music history, it is frequently emphasized that women's compositional activities were limited and hindered by male-dominated structures. Studies by musicologists show that female composers were rarely mentioned and were few in number until the 20th century. It is noteworthy that this approach, which relegated women to a secondary role from ancient times, is rooted in the male-dominated worldview and management of music. These ideas appear to have been even more influential in the 19th century. The granting of various rights to women after the 20th century has also had an impact on the field of music, making the identity of female composers more visible. In this context, this research, specifically focusing on the flute repertoire, concentrates on female composers and their works. Since the 18th century, female composers have been creating music on the flute, a popular instrument in the world of music. This study examines the extent to which the flute has received attention from female composers, the types of works produced, and the contributions of female composers to the flute repertoire, using a case study design within the framework of a qualitative research approach.

Keywords: Flute, music, female, composer, repertoire.

GİRİŞ

Sanatsal yaratım insana özgü bir etkinliktir. İnsanoğlunun varlığından itibaren yaratıcılık ise onunla varlığını sürdürmüştür. Bu yaratıcılık, öncelikle doğadan korunma dürtüsü ve haberleşme becerilerini sergileyebilmek için alet yapan insanoğlunun zamanla duygularını, hayal gücünün sınırlarını ortaya koyduğu sanatsal çalışmalara dönüştürmüştür. “*Yaratma sözcüğü, içerisinde ortaya koymak, meydana getirmek, bulmak, üretmek, oynamak, yorumlamak, kurmak, doğurmak ve var etmek gibi anlamları taşımaktadır. Yaratıcılık ise daha çok sezgiye dayalı çözümleme girişimi ya da etkinliğidir*” (Taş ve Ürün, 2019: 71). Özgürlük duygusunu temsil eden sanatsal yaratı ise; evrendeki varlığını ve varoluşunu ispat etmeye çalışan insanın bir bakıma doğaya meydan okumasıdır (Nutku, 2010:137).

“Tarih öncesinden bugüne evrimleşerek gelen insanoğlunun, yol bulmasında yaratıcılık ona yol gösterici olmuştur. Hatta ona sadece yol göstermekle de kalmamış insan yaşamının belirleyicisi de olmuştur. Biliyoruz ki insanoğlu yaşadığı ortamdan en iyi yararlanabilme olanağını ancak; bilgi, yöntem ve araç-gereçleri en iyi biçimde kullanarak elde edebilmiştir. Bunu ilk gözlemlediği günden itibaren de yaratıcılık, onun yaşamın her alanında görülebilen bir özelliği olmuştur. Bu nedenle insanoğlunun hayatta kalma çabası bir yanda onun yaratıcılığının ortaya çıkmasını sağlarken; diğer yandan aynı kavram, onu sanata doğru yönlendirmiştir” (Ağluç, 2013: 2).

Müzikte yaratma süreci; melodi, ritim, armoni ve form yapılarının bir araya geldiği ruhsal, duygusal ve zihinsel bir süreç olarak ifade edilebilir. Evrensel müzik ölçütleriyle bu süreci inşa edebilmek için kompozisyon ve müzik teorisi eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak doğal olarak yaratıcı bir varlık olan kadınlar, müzikte yaratıcılık konusunda yüzyıllarca kısıtlanmış, biçilen roller ve sınıflandırmalar sebebiyle engellerle karşılaşmıştır. “*Emil Naumann, 1886 tarihli Müzik Tarihi Ansiklopedisi’nde şunları söylemektedir: Müzik tüm sanatların en erilidir, çünkü temelde yaratıcı düşünceye dayanır. Bütün yaratıcı eserlerin erkeklere ait olduğu çok iyi bilinmektedir.*

Asla bir kadın besteci olamaz” (Makal, 2020: 748). Özkişi ise; kadınların toplumsal hayatta müzikte yaratma sürecine ilişkin şu bilgileri aktarmaktadır:

“Kadınlar evlerinde onlara uygun görülen çalgılar piyano ya da keman ile, küçük çalgı toplulukları, dini şarkılar ve ninniler gibi oda müziği eserleri yazıyorlardı. ‘Bir kadın, isminin doğum, evlilik ve ölüm günü dışında bir gazetede yayınlanmasına izin vermez’ inancıyla yetiştirilen kadınlar, özel ve kamusal alan rolleri arasındaki çelişkiyi yaşıyorlardı; bir kadının besteleri (ismi) yayımlandığında o kadının asaleti zedelenmiş demektir. Bu kadınlar bestelerini anonim olarak yayımlatarak bu soruna çözüm bulmuş, diğerleri ise ya erkek ya da başka kadın takma isimleri kullanmak gibi çeşitli stratejiler üretmek zorunda kalmışlardır. Bu sebeple sayısız oda müziği eseri ‘bir kadın’ eseri biçiminde, isimsiz yayımlanmıştır” (Özkişi, 2017: 82, 83).

Yaratıcılık konusunda kadın bestecilerin görünür olması ise edindiği çeşitli haklarla birlikte yirminci yüzyılı bulmuştur. Günümüzde sayıları artan kadın bestecilerin tarihsel geçmişine bakıldığında, toplum yargı ve baskılardan dolayı erkeklere oranla daha az olduğunu ifade etmek gerekir (Nutku, 2010:137). Bu çalışmada Batı Avrupalı kadın bestecilerin yaratıcılığı antik çağlardan itibaren irdelenmiş, 18., 19. ve 20. yüzyıllarda kadın bestecilerin flüt repertuvarına katkıları tarihsel olarak ele alınmıştır. Literatürde sınırlı sayıda bulunması sebebiyle bu çalışma hem flüt müzik tarihi alanına hem de flüt repertuarı çalışmalarına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Amaç ve Önem

Son yıllarda yoğun bir çalışma alanını oluşturan kadın kimliği ve toplumsal cinsiyet kavramının bilimsel alana kazandırılmasıyla birlikte müzik dünyasında da yaratıcılık, şeflik ve performans alanında kadın kimliğinin nasıl kabul gördüğü ve etkisinin ne olduğu konusunda yapılan araştırmalara sıklıkla rastlanılmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar dolayısıyla Türkçe kaynaklarda kadın bestecilerin flüt alanına yapmış olduğu katkılarının incelendiği çalışmaların az sayıda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada tarih boyunca görmezden gelinen kadın bestecileri yeniden keşfederek flüt repertuvarına katkılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, kadın bestecilerin flüt literatürüne sağladığı katkılar dolayısıyla tanınırlığını artırmak ve literatür bilgisini geliştirmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Problem Durumu

Araştırmada problem cümlesi “Avrupalı kadın bestecilerin flüt repertuvarına katkıları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problem cümlesi doğrultusunda alt problemlerde yer alan sorulara cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Antik çağlardan 17. yüzyıla kadar kadın bestecilerin görünürlüğü nasıldır?
2. 18. yüzyılda kadın bestecilerin flüt çalışmaları nelerdir?
3. 19. yüzyılda kadın bestecilerin flüt çalışmaları nelerdir?
4. 20. yüzyılda kadın bestecilerin flüt çalışmaları nelerdir?

Çalışma Grubu

Araştırmayı Batı Avrupa ülkelerinden İtalya, Fransa, Almanya ve Hollanda kökenli 26 kadın bestecinin flüt çalgısına yönelik solo, piyano eşlikli, oda müziği ve orkestra türlerinde yazmış olduğu 55 beste çalışması oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Yapılan araştırmalarda Dünya genelinde özellikle 20. yüzyıldan sonra kadın bestecilerin görünürliğünde hızlı bir artış gözlemlenmiştir. Bu sebeple araştırma, Batı Avrupa ülkelerinden

İtalya, Fransa, Almanya ve Hollanda kökenli kadın bestecilerin flüt çalışmalarıyla sınırlandırılmıştır. Diğer ülkeler ve flüt için uyarlamalar kapsam dışında bırakılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma, Batı Avrupalı kadın bestecilerin flüt eserlerini tespit etmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımının durum çalışması deseniyle tasarlanmıştır. Creswell'e göre, "*durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı bir nitel yaklaşımdır*" (2025:99). Araştırmada 18. yüzyıldan itibaren Batı Avrupa'da görünür olmaya başlayan kadın bestecilerin flüt eserlerine yönelik yazılı ve işitsel dokümanlarla veriler toplanmış, Fransa, Almanya, Hollanda, İtalya'da tespit edilen 26 kadın bestecinin 55 flüt çalışması tarihsel bağlam çerçevesinde sistematik biçimde analiz edilmiştir.

BULGULAR

Antik Çağlardan 17. Yüzyıla Kadar Kadın Bestecilerin Görünürlüğü

Antik çağlarda az sayıda da olsa kadın bestecilerin varlığı müzik-şiir birlikteliğinde ve dini boyutta kendini göstermektedir. Medeniyetin beşiği olarak kabul edilen Mezopotamya'da 'doğurganlık özelliği' nedeniyle toprakla özdeş sayılan kadın, bolluk, bereket, yaratıcılık ve kutsallıkla ön plana çıkmıştır (Şahin Utku, 2024:117). Bu bağlamda her ne kadar eserleri günümüze ulaşmasa da Mezopotamya topraklarında "*dünyada bilinen ilk besteci M.Ö. 2300 yıllarında yaşamış, Ur kentinden Akadlı bir yüksek rahibe olan Enkheduanna*" (Erişkin Karabey, 2019: 27) olduğu söylenebilir. Maiocchi, Akkad krallarından Sargon'un kızlarından olan Enkheduanna ile ilgili şu bilgileri aktarmaktadır: "*Sargon kızlarından birini Enkheduanna adıyla Ur'da Ay tanrısına ve muhtemelen bir Sümer prensesini de Akkad'da tanrıça İştara'ya rahibe olarak adar. İnanna/İştara, Ay tanrısı Nanna/Sin'e ve belli başlı tanrıların tapınaklarına yazılmış uzun bir dizi ilahi geleneksel olarak Mezopotamya'nın tek kadın şairi olan Enkheduanna'ya atfedilir*" (Maiocchi, 2024: 106). Mezopotamya uygarlıklarının aksine Antik Yunan'da kadınların üstlenmesi gereken rollerden dolayı sosyal ve toplumsal hayat faaliyetleri kısıtlanmıştır. Bununla ilgili eril egemenlikteki edebi ve felsefi düşüncenin kadını ikinci plana atmasında etkili olduğu söylenebilir. Antik Yunan filozofları Platon ve Aristoteles'in felsefi düşünceleri kadının toplumsal faaliyetlerinin kısıtlanmasını destekler niteliktedir.

Platon'un, Devlet adlı eserinde; "*kadınların erkeklerden daha aşağı, daha akılsız ve daha bilgisiz oldukları dile getirilmiş, özellikle Timaios diyalogunda tanrıların erkeği ve kadını yaratırken, erkek cinsinin kadın cinsine göre daha üstün tutulduğu açıkça ifade edilmiştir*" (Karaaslan, 2014:167). Aristoteles ise Politika adlı eserinde; kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğe, erkeğin kadından üstün zekaya sahip oluşuna ve kadının erkek tarafından yönetilen konumda oluşuna değinmektedir (Aristoteles, 2012). "*Sophokles, susmayı kadının şanından sayarken, Homeros her adamın çocukları ve kadınları üzerinde yasa koyma yetkisi vardır*" (Şahin Utku, 2024: 139) demektedir.

Antik Yunan kültüründe kadınlar, bir çalgı eşliğinde şiir okuyarak yaratıcılık süreçlerini geliştirmişlerdir. Bu bağlamda Antik Yunan'da birçok kadına ilham kaynağı olan, eserleri günümüze ulaşmış kadın besteci ve şair olarak akla ilk gelen isim Sappho'dur. "*Sappho'nun çevresinde iyi yetiştirilmiş kadınlarla kurduğu okulda, soylu ailelerin kızlarına Atina'daki büyük filozof Sokrates'in genç erkekleri yetiştirdiği gibi, daha çok müzik ve şiir ağırlıklı dersler verilmiştir*" (Darga, 2020: 281, 282). "*Sappho, düğün sofrası, düğün töreni ve gerdek odası önünde söylenen düğün töreni şiirleri gibi düğün şarkıları (epithalamium), ilahiler (hymnos) ve mersiye*

türünde şiirler yazmıştır” (Şar İşbilen ve Çığır Dikyol, 2020: 154). Ayrıca Sappho’ya bazı buluşlar atfedilmiştir. Bu buluşlar, Sappho’nun lirik şiirde miksolydia stilini yarattığı (Simone, 2021: 1209) ve penanın bulucusu olduğu (Uslu, 2018: 263) yönündedir. Sappho dışında Antik Yunan’daki diğer kadın şair/besteciler olarak Anthedonlu Myrtis, Tanagra’lı Korinna, Argoslu Telesilla, Sikyonlu Praksilla, Tegealı Anyte, Teloslu Erinna ve Lokroi Epizephyroilu Nossis sayılmaktadır (Simone, 2021: 1209).

Orta Çağ dönemi kilisenin hakimiyeti ile kadınlara yönelik baskı ve kısıtlamaların keskin bir biçimde yaşandığı dönemdir. Kadınların özel mülkiyetleri dışında ve dini bir çatı altında müzik faaliyetlerinde bulunması tamamen yasaklanmıştır. Ancak bu dönemde manastırların kadının sosyalleşmesi açısından önemli bir konuma sahip olduğu söylenebilir. “6. yüzyılda yaşayan Hataylı Stilitler Tarikatı’nın kurucusu Aziz Simon’un annesi Azize Martha gibi kadınlar ilahiler bestelese de eserleri sonraki çağlara ulaşamamıştır” (Yedig, 2022: 221, 222). Ancak 9. yüzyılda elliye yakın beste yapıp bunun bir kısmı günümüze ulaşabilen kadın besteci olarak tarihsel sahneye İstanbul’da yaşamış Bizanslı Kassia çıkmaktadır. “İlahileri, Noel ve Paskalya öncesindeki özel ayinlerde olduğu kadar yıl içindeki günlük ayinlerde de yüzyıllar boyunca seslendirilmiştir. Fener Rum Patrikhanesinde de seslendirilmeye devam etmektedir” (Yedig, 2022: 222). Kassia’nın yaratıcılığını şekillendiren bir olay ise Bizans döneminde bir gelenek olarak düzenlenen gelin gösterileridir. Bu gelin gösterileri Kassia için bir dönüm noktası olmuştur. Buna ilişkin Maktal Canko şu bilgileri aktarmaktadır:

“Theophilos’un üvey annesi Euphrosyne, büyükannesi imparatoriçe İrene tarafından başlatılan geleneğe uyarak, 830 yılında 17 yaşındaki oğlu için bir gelin gösterisi düzenledi. İmparatoriçe, imparatorluğun çeşitli yerlerinden getirilen kızları Büyük Saray’ın İnci olarak adlandırılan yemek salonuna topladı ve Theophilos’a elindeki altın elmayı uzatıp, ‘içlerinden en çok beğendiğine bu elmayı ver’ dedi. Theophilos, güzelliği ile dikkat çeken Kassia’nın yanına gitti ve Havva’yı kastederek ‘Erkeğe bütün kötülükler bir kadın yoluyla gelir’ dedi. Güzelliği kadar eğitimi ve kültürüyle de öne çıkan bir kadın olan Kassia ise Meryem’i hatırlatmak için imparatora şöyle cevap verdi: ‘Bir kadın yoluyla en iyi şeyler başlar’. Kassia’nın cevabını beğenmeyen Theophilos, altın elmayı başka bir kıza, Theodora’ya verdi. Kassia ise seçilmediği için büyük bir üzüntü duyarak manastıra çekildi. Burada ömrünün geri kalanını şiirler yazarak geçirdi” (2021: 44).

Haçlı seferlerinin başladığı bir dönemde, 11. yüzyılda yaşadığı bilinen rahibe Hildegard von Bingen, “çocukluktan itibaren gördüğü vizyonlar ve birtakım hastalıkları tedavi etmesi nedeniyle *Ren Kâhini*” (Temiztürk, 2029: 27) ismiyle de anılmaktadır. 77 kilise müziği yazmış (Akın, 2005: 207) ve eserleri günümüze ulaşan bir kadın besteci olarak Hildegard von Bingen, “modern operanın öncüsü olarak kabul edilen müzikal ahlak oyunu *Ordo Virtutum*’u yazmıştır. Oyun 1152’de Rupertsberg’deki manastırın açılış töreni kapsamında ilk kez sahnelenmiştir” (Url 1).

Orta Çağ döneminde dindışı müzik yapan, trobairitz olarak ifade edilen kadın ozanlara rastlanılmaktadır. Bu bağlamda dikkat çeken bir kadın ozan, 12. yüzyılda yaşadığı düşünülen ve Comessa de Dia olarak bilinen Beatrix’dir. Ünlü bir ozan olduğu düşünülen ve aşk şarkıları yazan Beatrix’in sadece beş şarkısı günümüze ulaşabilmiştir (Manchado Torres, 2018:1).

16. yüzyılı kapsayan Rönesans dönemine gelindiğinde kadınlar için müzik daha ulaşılabilir hale gelmiştir. Altay Artar’a göre, “müzik, kadınlar için bir hobi olarak görülmüş ve genç kadınların iyi bir potansiyel eş adayı olmalarına katkı sağlamıştır” (2022: 149). Bu dönemde eserleri basılan ilk kadın besteci olarak İtalyan besteci Madalena Casulana (1540-1590) (Heere-Beyer, 2009) müzik tarihinde kendine yer bulmuştur.

Barok döneme kapılarını açan 17. yüzyılda ise kadın besteci olarak Francesca Caccini (1587-1640), ilk kadın opera bestecisi olarak tarih sahnesinde görülmektedir (Url 2). Ardından vokal müzik türünde eserler besteleyen Barbara Strozzi (1619-1677), bir rahibe olan Isabella Leonardo ve

Elisabeth-Claude Jacquet de la Guerre (1665-1729) barok dönemin kadın bestecileri olarak tarihte yerlerini almıştır (Url 3).

18. Yüzyılda Kadın Bestecilerin Flüt Çalışmaları

18. yüzyıl ve sonrasında kadınlar müzik teorisi ve kontrpuan eğitimi almalarına rağmen, kız öğrenciler arasında okul ya da ev ortamı dışında kompozisyon teşvik edilmemiştir (Hornberger, 2020: 47). Görünürde olan kadın besteciler ise ancak evlenene kadar profesyonel faaliyetlerine devam edebilmişlerdir. 18. yüzyıla isimleri yazılan kadın bestecileri Nutku şu şekilde ifade etmektedir:

“XVIII. yüzyılda ünlenen bir kadın besteci, Alman İmparatoru VII. Karl’ın kızı ve Saksonya Prensesi Maria Antonia Walpurgis’tir (1724-1780). Ünlü ustalardan ders almış olan Walpurgis’in *Il Trionfo Della Tedelta* ve *Talestri* adlarında iki operası bilinmektedir. Aynı yüzyılda Hollanda Kraliçesi Hortense de Beauharnais (1783-1837) de küçük şarkılar ve romanslar bestelemiştir. Bu yüzyılın bir başka ünlenen kadın bestecisi beş yaşında kör olan ve piyanist olarak Fransa ve İngiltere’de konserler veren Avusturyalı Maria Theresia von Paradis’tir (1730-1824). Paradis’in *Ariadne Und Macchus*, *Rinaldo Und Alcina* adlı operaları ile *Der Schulkandidat* [Aday Öğrenci] gibi, güldürü türünde müzikli oyunları bulunmaktadır” (Nutku, 2010:139).

Tarihsel olarak incelendiğinde; günümüze notaları ulaşan kadın bestecilerin flüt çalışmalarının varlığı 18. yüzyılda görünür olmaya başlamıştır. Bu kapsamda özellikle flütçü ve besteci yönüyle bilinen Büyük Frederick (II. Frederick)’in tahta geçmesiyle birlikte Prusya sarayındaki müzikal faaliyetler, flütçü ve besteci Johann Joachim Quantz, Carl Emmanuel Bach, Carl Heinrich Graun ve Franz Benda gibi isimlerin Prusya sarayında verdiği hizmetler, bestecilik konusunda kritik bir öneme sahiptir. Hatta Johann Sebastian Bach’ın *Müzikal Sunular* isimli yapıtını da Büyük Frederick’in teşvikiyle bestelediği bilinmektedir. Saraydaki bu müzikal faaliyetler, Büyük Frederick’in iki kız kardeşini de etkileyerek aydınlanma çağının kadın bestecilerinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Özellikle Büyük Frederick’in flüte olan ilgisi kız kardeşleri Anna Amalia von Preussen ve Wilhelmine von Bayreuth’un flüt eserleri bestelemesine vesile olmuştur. Wilhelmine von Bayreuth, Prusya’yı bir kültür merkezi haline getirme gayretiyle kendisini çalgısal müziğe, operaya, mimariye ve felsefeye adanmış birikimli bir entelektüeldir. Kayınpederi flüt için çok sayıda eser yazmış barok dönemin saray bestecisi, Georg Philipp Telemann’dır. 1728 yılında lutenist Sylvius Leopold Weiss ile kemancı Johann Pisendel ve flütçüler Pierre Buffardin ve Joachim Quantz’ı Dresden’deki saraylarına davet etmiş ve üç ay boyunca müzisyenler burada kalmıştır. Bu süre boyunca Bayreuth, Weiss ile lut çalışmıştır. Erkek kardeşi Büyük Frederick’in flüt çalgısına olan ilgisi Bayreuth’un 1730 yılında *la minor flüt sonatını* yazmasına vesile olmuştur. Wilhelmine’in *la minör flüt sonatı* barok dönem unsurlarını içinde barındıran ve barok flütte rahat çalım için seçilmiş, *Affetuoso*, *Presto* ve *Allegro tempo* devinimlerinden oluşan üç bölümlü bir eserdir. Bestecinin bu eseri 2000’li yılların başına kadar keşfedilememiştir (Hornberger, 2020).

Johann Sebastian Bach’ın öğrencisi Johann Philipp Kirnberger’den kompozisyon ve kontrpuan dersleri alan Anna Amalia ise (1723-1787), abisi Büyük Frederick için *fa majör flüt sonatını* 1771 yılında bestelemiştir (Buja, 2022). Amalia’nın *fa majör sonatı* az gösterişli unsurları bulunan barok bir sonattır. Eser, *Adagio*, *Allegretto* ve *Allegro ma non troppo* olmak üzere üç bölümden oluşur. Wilhelmine Bayreuth sarayından birçok müzisyen geçmiştir. Bu müzisyenlerden biri de Venedikli kadın besteci olarak bilinen Anna Bon di Venezia (1739-1767) ve ailesi olmuştur. Venezia, müzisyen ailesi ile Wilhelmine’in sarayında çalışmaya başlamıştır. 16 yaşında flüt, viyolonsel veya çembalo için altı flüt sonatı bestelemiştir. Bu flüt sonatlarını Quantz ve Michel Blavet ile çalışmış başarılı bir flütist olan Wilhelmine’in eşi Margrave Frederick’e adanmıştır (Hornberger, 2020: 3). Ayrıca 1759 yılında iki flüt ve basso continuo için 6 *divertimenti* bestelemiştir. Bu koleksiyon trio başlığı ile yayınlanmış 6 sonattan oluşmaktadır. Eser Bavyera sarayında hüküm süren ve iyi bir

flütist olan Carl Theodor'a ithaf edilmiştir (Minkin, 1998:57). Bon'un bu flüt sonatı koleksiyonu her ne kadar barok yöneliminde olsa da stil olarak hem Carl Philipp Emanuel Bach'ın müziğiyle ilişkilendirilen *empfindsamer*² stilini hem de Quantz tarafından tercih edilen daha basit ve hafif *galant*³ stiline etkilerini de göstermektedir (Minkin, 1998:19).

Anna Bon, Pieta'daki Vivaldi, Quantz ve Hasse gibi müzisyenlerin çalıştığı fakülteye kabul edilmiştir (Hornberger, 2020: 45). Minkin, "*Pieta'yı bu kadar ünlü yapan şey, sadece tüm enstrümanistlerin mükemmel müzisyenler olması değil, aynı zamanda toplulukta hiçbir erkek olmadan tüm enstrümanların kadınlar tarafından çalındığı nadir görülen bir gerçek*" (1998: 11) olarak ifade etmektedir. 1726 yılında Quantz ise bu okul ile ilgili şunları ifade eder: "*Venedik'teki en iyi müzik, Ospedali kiliselerinde, özellikle de Pietà'da kadın müzisyenlerin icra ettiği performanslardır*" (Hornberger, 2020: 45).

Kariyerini etkilediği Fransız devrim çağını yaşamış bir kadın bestecisi olan Amélie-Julie Candeille (1767-1834) 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında yaşamış bir diğer kadın bestecidir. Candeille, *Sinfonia concertante for Piano, Flute and Horn* adında flüt, korno ve piyano için bir konçerto sinfonia bestelemiştir (Gleason-Mercier, 2023:214).

19. Yüzyılda Kadın Bestecilerin Flüt Çalışmaları

19. yüzyıla gelindiğinde; Avrupa tarihinde kadın bestecilerin varlığı genellikle eş olma, anne olma, fiziksel yetersizlik gibi çeşitli misyonlara maruz kalmalarından dolayı geri planda kaldıkları yönündeki görüşlerle doludur. Kutluk'a göre, "*kadınlar doğuştan edilgen ve duygusaldır, erkekler ise baskın ve rasyoneldir*" (2022: 15). Cinsiyete dayalı estetik savunucuları kadınların besteci yönleriyle ilgili genel olarak şu ifadeleri kullanmaktadır: "*Özellikle kadınların bestelemesi düşünülen 'kadınsı' müzik hassas, zarif, duygusaldır. Şarkı ve piyano parçaları gibi küçük biçimlerle sınırlıdır. Diğer taraftan 'erkeksi' müzik kuvvetli, orkestrasyonu görkemli ve armonik ve kontrapuntal yenilikte güçlüdür. Opera, senfoni ve diğer kapsamlı eserler bu akıma dâhildir*" (Neuls-Bates, 1982: 223'ten akt. Sarıkaya ve Özer, 2015: 100).

Kadınların beste çalışmalarına ve bunlara yönelik aldıkları tepkileri ünlü müzikolog Nicholas Cook şu şekilde ifade etmektedir:

"Kadınlar genel olarak beste yapmadıklarından, genel olarak kadının mizaç itibarıyla, hatta biyolojik olarak buna yeterli olmadığı varsayılıyordu. Sonuç olarak beste yapan birkaç kadın da takma erkek isimleri kullanmaya eğilimliydi- çünkü bestelerini ancak bu şekilde çaldırabiliyorlardı- fakat bu da kısır döngüyü güçlendirmeye yarıyordu. Bu durum da bestelerinde kendi isimlerini kullanan daha az sayıda kadın için bir çıkmaz yaratıyordu; uzun yaşamı on dokuzuncu ve yirminci yüzyıllara yayılmış olan Fransız besteci Cécile Chaminade'in yaptığı müziği eleştirenler (erkek eleştirmenler), hem müziğinin erkeklerin müziğindeki erkeksi nitelikleri taşımadığından hem de müziğindeki erkeksiliğin bir kadına yakışmadığından şikayetçiydiler. Böylece kadınlar müzikte tarih kitaplarının üzerinde durmadığı alanlarda (yorum, özellikle amatör yorum) çalışıyorlar ve tarih kitaplarınca ele alınan alanlardaki (öncelikle beste) çalışmalarında büyük çapta hayal kırıklığına uğruyorlardı" (1999: 151).

Altay Artar'a göre, "*19. yüzyıl kadınlara erkeklerin izni doğrultusunda ve burjuva evlerinde olmak kaydıyla kısıtlı bir yaşam hakkı tanınmış da kadınlar gölgede bırakılmaya devam edilmiştir*" (2022: 151). Reich, 19. yüzyıl kadın müzisyenlerin profilini şöyle çizmektedir:

"Profesyonel kadın müzisyenler çalışan kadınlardı ancak çalışan sınıfa ait değillerdi. Çoğu kendilerini kabul eden hatta cesaretlendiren erkeklerle evliydi. Çoğu anneydi ve kariyerlerinin doruğunda doğum yapmak ve çocuklarına bakmak zorunda kalmışlardı. Henriette Voigt, Fanny

² "Duyarlı ya da duyarlılık stil olarak dilimize geçen, sade ve duygusal anlatımı ön plana çıkaran bir üslubu tanımlar" (Yıldız, 2020: 42).

³ "Gelişmiş, karmaşık gibi anlamlara gelir. Müzikte 18. yüzyılın başlarında ortaya çıkan, kontrpuan kurallarının özgür olarak ele alındığı homofonik uygulamayı işaret etmektedir" (Boran ve Yıldız Şenürkmez, 2018: 127).

Hensel, Livia Frege ve von Herzogenberg öne çıkan isimlerdi. Şarkı yazıyor, çalgı çalıyor, gerektiğinde orkestra yönetebiliyorlardı” (aktaran Kutluk, 2022: 15).

Makal, kadınların bestecilik yönünden kısıtlanmalarını veya kadın bestecilerin bu kadar az görünür olmasını kompozisyon eğitimlerinin kısıtlanmasına bağlamaktadır. Bunu şu şekilde açıklamaktadır:

“Olay bir yönüyle de kompozisyon eğitimiyle bağlantılıydı, çünkü bestecilik için kompozisyon eğitimi şarttı. Bunun yolu da kadınların müzik eğitim kurumlarında ciddi bir kompozisyon eğitimi almalarından geçiyordu. Ancak, Avrupa ülkelerinde müzik eğitim kurumları kadınları sadece kompozisyon bölümlerine değil, müzik teorisi eğitimi veren bölümlere de kabul etmemişler, kadınların eğitimi şan ile piyano ve arp gibi belirli çalgılarla sınırlı tutulmuştu. Kadınların konservatuvarların kompozisyon bölümlerine kabulü için ise 1870'lere kadar beklemek gerekmişti” (2020: 49).

“1970'lerden önce Avrupa müzik tarihi çalışmaları arasında kadının ismi neredeyse anılmamış, kadınlarla ilgili tüm çalışmalar yok olmuş, konser programları, kütüphane raflarındaki kitaplarda kadın ile ilgili hiçbir ipucu kalmamıştır. Kitaplarda kadınlardan nadiren ve ünlü erkek bestecilerle ilişkisi olan isimler olarak bahsedilmiştir” (McClary, 1991: 5, 33'ten akt. Ersoy Çak ve Beşiroğlu, 2017: 50). Bu kapsamda 19. yüzyılda Avrupa'da kadın besteciler olarak Robert Schumann'ın eşi Clara Schumann ve Felix Mendelssohn'un kız kardeşi Fanny Mendelssohn ön plana çıkmaktadır. Clara Schumann, Robert Schumann ile evlenmeden önce babası Frederick Wieck'in desteğiyle dönemin piyano virtüözü Liszt ile kıyaslanacak kadar başarılı bir piyanist olmayı başarmıştır. Hatta Viyana'da Clara Wieck modası başlamış, Clara Wieck'in adını taşıyan *Torte a la Wieck* pasta popüler hale gelmiş ve adına şiirler yazılmıştır (Büke, 2017). “Clara Schumann'ın başarısı 1837'de Viyana'da 'imparatorluk oda virtüözü' ünvanını kazanmasına vesile olmuştur” (Yazıcı ve İzgi Toparlak, 2014: 52). Ancak konserleri sebebiyle beste çalışmalarını yapacak zaman bulamadığı bir dönemde besteciliği konusunda Robert Schumann'a yazdığı bir mektupta şu ifadeleri kullanmıştır: “Kadın olduğumu ve kadınların beste yapmak için dünyaya gelmediklerini düşünerek kendimi avutuyorum” (Büke, 2017:246). Clara Schumann, sırf kendisine kadınların beste yapmadığı öğretildiği için kendi yeteneğinden şüphe duymuş ve şöyle yazmıştır: “Bir zamanlar yaratıcı yeteneğe sahip olduğumu düşünmüştüm ama bu fikirden vazgeçtim; Bir kadın beste yapmayı arzulamamalı, kimse bunu başaramadı ve neden yapmayı bekleyeyim?” (Hornberger, 2020: 56, 57).

Fanny Mendelssohn ise babasının sınırlamalarına maruz kalmıştır. Fanny'nin babası kadınların erkeklerin önüne geçecek hiçbir faaliyette bulunmaması düşüncesini taşımaktadır. “Yapılan araştırmalar Felix Mendelssohn'un Fanny'nin bestelerinden pek çoğunu, babalarının baskısından kaçabilmek için kendi adıyla bastırıldığını ortaya koymaktadır. Felix, bu bestelerin Fanny'e ait olduğunu gizlememiştir ancak yine de babasının koyduğu yasaklara direnememiştir” (Yazıcı ve İzgi Toparlak, 2014: 51) Altay Artar'a göre; “Fanny, 19. yüzyılın en üretken kadın sanatçılarından biridir ve yaylı çalgılar dörtlüsü yazan ilk kadın bestecilerdendir” (2022: 138). 1986 gibi yakın bir tarihte, *Stattsbibliothek Preussischer Kulturbesitz*'deki Mendelssohn Arşivi müdürü, Fanny'nin çalışmasını ‘hiçbir şey’ olarak nitelendirerek, onu ‘sadece bir eşin’ işi olarak eleştirmiştir (Hornberger, 2020).

19. yüzyılın sonunda kadınlar besteci olma yolunda erkek egemenliğindeki müzik dünyasına girmeyi ve eğitim faaliyetlerine katılmayı başarmıştır. Bununla ilgili olarak Sarıkaya ve Özer; Bates, Elson, Theeman ve Rubinsten'dan aldıkları bilgileri şu şekilde aktarmaktadır:

“19. yüzyılın son yirmi yılı, kadınların besteciliğe katılımı açısından bir dönüm noktasıdır. Tarihte ilk kez önemli sayıda kadın besteci, erkeklerin hâkim olduğu müzik alanına girmiştir. Bu büyük değişikliğin genel ve önemli bir nedeni, konservatuvarlarda kadınlara verilen eğitim hakkının genişletilmesi, ikinci ise: İlk feminist akımın etkisidir. Kadın bestecilerin eserleri kısıtlı da olsa dolaşıma girmiş olmakla birlikte, Avrupa'nın genelinde kadınların doğuştan gelen sözde eksiklikleri

hakkındaki önyargılar varlığını sürdürmüştür. Leipzig Konservatuvarında 1860-92 yılları arasında kompozisyon bölümü başkanlığı yapan Carl Reinecke, kadın öğrencilerde, erkek öğrencilerle kıyaslanabilecek bir gelişmeyi neredeyse hiç görmediğini, besteci Camille Saint-Saens ise; kadınların erkekleri taklit etme çabalarının onları aşırı taşkınlığa götürdüğünü iddia etmektedir. St. Petersburg Imperial Konservatuvarı kurucusu Anton Rubinstein, kadın bestecilerin derinlik, konsantrasyon, düşünce gücü, duygu seli ve özgürlükten yoksun olduklarını belirtmiştir” (Bates, 1995; Elson, 1971; Theeman, 1973; Rubinstein, 1982, aktaran Sarıkaya ve Özer, 2015: 103, 104).

19. yüzyıl flütün gelişim ve değişim yaşadığı bir çağdır. Burada ünlü Alman çalgı yapımcısı Theobald Boehm yapmış olduğu deneysel çalışmalarla flütü modern haline dönüştürmüştür. Bu yüzyıldan itibaren besteciler, flüt için yenilikçi arayışlara girerek flütün teknik ve müzikal yönünü zorlayan ve artıran eserler yazmışlardır. Özellikle Paris Konservatuvarı öğretmenleri ve bestecileri tarafından flütün repertuarını zenginleştiren çalışmalar yapılmıştır. Ancak yapılan araştırmalarda 19. yüzyılın ilk yarısında çok az sayıda kadın bestecinin flüt için eser yazdığı görülmektedir. Bu besteciler arasında Louise Farrenc (1804-1875) ve Marie Leopoldine Blahetka (1809-1887) bulunmaktadır.

Clara Schumann ile aynı dönemde yaşayan ve ona eser ithaf eden Marie Leopoldine Blahetka, Robert Schumann tarafından eserleri ‘gerçekten kadınsı, narin, düşünceli ve özenli’ olarak tanımlanmıştır. 19. yüzyılda flüt repertuarına 1830’lu yıllarda yazmış olduğu oldukça dinamik ve canlı bir eser olan flüt ve piyano için *Variationen Op. 39* adlı eseriyle katkı sağlamıştır (Url 4).

Paris Konservatuvarının bulunduğu çağda tek kadın öğretmenlerinden biri olan Louise Farrenc, yaşadığı çağın ünlü piyano virtüözü ve başarılı kadın bestecilerinden biri olmuştur (Blumhofer, t.y.). “Klasik müziğe adanmış bir Fransız yayını olan 1847 *Revue et Gazette Musicale*’de bir eleştirmen, besteci Louise Farrenc’in senfonilerinin kadınlar arasındaki en yüksek senfonik yeteneği içerdiğini belirtir” (Altay Artar, 2022: 151). Farrenc’in eşi Aristide Farrenc de bir flütçüdür. Louise Farrenc, 1857 yılında flüt için *Trio for Flute, Cello and Piano Op. 45* adlı oda müziği eserini bestelemiştir. Beethoven’ın bestecilik tarzının etkisini taşıyan eser, Allegro deciso, Andante, Scherzo Vivace, Finale Presto olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Eser flütist Louise Dorus’a ithaf edilmiştir (Tischhauser, 2005).

19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına bağlayan özellikle geç romantik olarak ifade edilen dönemde flüt repertuarına katkı sunan kadın bestecilerin çoğunluğunun Fransızlardan oluşmasıyla birlikte Maria Bianchini adında bir İtalyan bestecinin de varlığı dikkat çekmektedir. Fransız besteciler arasında ise; Clémence de Grandval, Augusta Holmés, Cécile Chaminade, Mel Bonis, Hedwige Chrétien bulunmaktadır.

1828-1907 yılları arasında Fransa’da yaşamış olan Clémence de Grandval, ailesinin desteği ile müzik eğitimi almıştır. Chopin ve Saint-Saëns’tan dersler almıştır. Evlendikten sonra eserlerini Caroline Blangy, Clémence Valgrand, Maria Felicita de Reiset ve Maria Reiset de Tesier gibi takma isimlerle yayınlamaya başlamıştır (Po Sim Head, 2022). Grandval, 1876 yılında flüt ve piyano için *Suite de Morceaux* adlı eseri bestelemiştir. Eser Prélude. Moderato molto, Scherzo. Allegro non troppo, Menuet. Moderato, Romance. Andantino con moto ve Final. Allegretto moderato olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Grandval eseri zamanın ünlü flüt virtüözü, bestecisi ve Paris Konservatuvarı öğretmeni Paul Taffanel’ e adamıştır (Weinberger, 2021).

1835-1910 yılları arasında yaşamış ünlü flütçü ve besteci Giulio Briccialdi’nin öğrencisi olan Maria Bianchini, 19. yüzyılda İtalya’daki çok az sayıda kadın flüt icracısı ve bestecilerden biridir. Flüt icrasındaki yeteneğinden dolayı kendisine çok sayıda eser ithaf edilmiştir. Flüt repertuarına doğaçlama yaklaşımıyla solo flüt için yazmış olduğu *Fantasia Fantastica per flauto solo sull’Aria ‘Casta Diva’ di Vincenzo Bellini* adlı eseriyle katkı sağlamıştır (Manghi, 2019).

1843-1871 yılları arasında yaşamış olan İrlanda kökenli Fransız besteci Augusta Mary Anne Holmés’nin müziğe olan ilgisi annesi tarafından engellenmek istenmiştir. 11 yaşında annesini

kaybettikten sonra müziği öğrenmeye başlamıştır. Kadın olduğu için Paris Konservatuarına kabul edilmemiş, bu sebeple özel dersler almıştır (Po Sim Head, 2022). Holmès, 1896 yılında flüt ve piyano için *Trois petites pièces* adlı eseri bestelemiştir. Eser Chanson, Clair de lune ve Gigue olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1857-1944 yılları arasında Fransa’da doğmuş ve yaşamış olan Cecile Loise Stephanie Chaminade, zamanın tanınmış ve kabul edilmiş ünlü bestecilerindendir. Chaminade; kadın besteci olarak değil, bir besteci olarak kendini müzik dünyasına kabul ettirmiştir. Fransız besteci ve yazar Ambroise Thomas, Cécile Chaminade için; bu beste yapan bir kadın değil, kadın olan bir besteci (Bhattacharyya, 2007) ifadelerini kullanmıştır. Babasının Paris Konservatuarında okumasına izin vermemesi nedeniyle fakülte üyelerinden özel olarak dersler almıştır (Judd, 2007: 1). 1887’de Chaminade’in babasının ölmesi, onun müzikal üretkenliğinde bir dönüm noktası olmuştur (Wolfrey, 2023: 2). Konser piyanisti olarak Avrupa ve Amerika’da çeşitli ülkelerde turnelere çıkmıştır. Hatta bu turnelerden birini de II. Abdülhamit zamanında Türkiye’ye yapmış olduğu bilinmektedir. Chaminade, “17 Nisan 1901 akşamı Yıldız Sarayı tiyatrosunda II. Abdülhamit ve iki oğlunun huzurunda çalmıştır. Ertesi akşam da Beyoğlu’ndaki Union Française salonunda bir konser vermiştir” (Eğecioğlu, 2019: 70).

Chaminade, flüt repertuarının popüler eserlerinden biri olan 1902 tarihinde flüt ve orkestra için yazmış olduğu *Concertino op. 107* bir kadın besteci tarafından yazılan ve flüt repertuarında en çok icra edilen flüt eseri olarak yerini almıştır. Chaminade, bu eseri flüt yarışması için Paris Konservatuarından aldığı sipariş üzerine yazmıştır. Eser, büyük teknik beceri gerektiren özelliğe sahiptir (Judd, 2007: 2; Wolfrey, 2023: 3). Chaminade’ın flüt için yazmış olduğu bir diğer çalışması *Serenade aux Etoiles* ise flüt ve piyano için bestelediği kısa bir eserdir (Vilensky, 2003).

19. yüzyılda kadın besteciler arasında flüt için çok sayıda eser besteleyen kadın besteci Mélanie Hélène Bonis’dir. Takma isim olarak Mel Bonis (1858-1937) adını kullanmıştır. Bunun sebebi bir kadın besteci olarak asla ciddiye alınmayacağı düşüncesiyle ve eserlerini herhangi bir kadını çağrışım içermeyen bir takma adla imzalamayı seçmesine dayanmaktadır (Padilla, 2018:12). Bonis’nin ailesi onu müzik eğitimi için çok desteklemeseler de (Jackson, 2024: 1) 1876’da César Franck’ın (1822-1890) himayesinde Paris Konservatuarında eğitime başlamıştır (Daum, 2013:1). “Bonis’nin ilk piyano dördlüsünü duyan Saint-Saëns, bir kadının böyle müzik yazabileceğini hiç hayal etmemiştim!” (Url 5) şeklinde belirtmiştir. 1881 yılında ailesi tarafından eğitimi yarıda bırakılmış ve varlıklı biriyle evlendirilmiştir. Ancak beste çalışmalarına kendi çabalarıyla devam etmiştir. Hatta Paris müzik derneğine üye olmuş, bu üyeliği Bonis’ye eserlerinin icra edilebileceği bir ortam, eserlerini gönderebileceği yarışmalar ve tavsiye alabileceği ve bilgi edinebileceği bir besteci ağı sağlamıştır (Beasley, 2021:46).

Flüt repertuarında sekiz çalışmasıyla yer alan Bonis, romantizm ve empresyonizm arasında bir köprü kurmuştur. Bonis’nin flüt çalışmaları müzikal özellikleri yüksek, teknik açıdan zor olmayan yapıtlardır. Bu çalışmaları sırasıyla; 1902 yılında flüt, keman ve piyano için bestelediği üç bölümden oluşan *Suite en trio Op. 59*, 1904 yılında bestelediği flüt ve piyano için dört bölümden oluşan *Do diyez minör Sonat Op. 64*, 1906 yılında iki flüt, iki keman, viyola, çello ve piyano için bestelediği *Fantaisie en septuor Op. 72*, 1916 yılında flüt ve piyano için bestelediği *Air Vaudois*, 1927 yılında flüt, korno ve piyano için bestelediği dört bölümden oluşan *Scènes de la forêt Op.123*, 1930 yılında flüt ve piyano için bestelediği *Andante ve Allegro Op. 133*, 1936 yılında flüt ve piyano için bestelediği *Pièce Op. 189* ve 1936 yılında flüt ve piyano için *Une Flûte Soupire*’dır.

Bonis, do diyez minör flüt sonatını Fleury’ye ithaf etmiştir. Fleury, Mél’in birçok eserini halka açık olarak seslendirmiş, bu da müziğinin ve adının kamuoyunun dikkatini çekmesine yardımcı olmuştur (Jackson, 2024: 12). Andante et Allegro ise flüt sanatçısı René Grisard’a ithaf edilmiştir. Une Flûte Soupire ise aslında 1925’te beş kısa piyano parçasından biri olarak bestelenmiş ancak

Bonis tarafından 1936'da flüt ve piyano için yeniden düzenlenmiştir (Daum, 2013:71, 82). Scenes de la forêt de daha önceki bir besteden yeniden düzenlenmiş flüt, korno ve piyano için bir üçlüdür. Nocturne, A l'aube, Invocation ve Pour Artemis olmak üzere dört bölümden oluşan eser, Louis Fleury (flüt), Jacques Capdeville (korno) ve J. Morcain (piyano) için yazılmıştır (Padilla, 2018: 60). Scherzo (Final) adlı eserin bestelenme tarihi yoktur. Hatta araştırmacılar büyük olasılıkla bu eserin bir süit'in son bölümü olduğu fikrini ileri sürmüşlerdir. Buna ilişkin Daum şu bilgileri aktarmaktadır:

“Géliot, Edition Kossack tarafından yayınlanan 2008 baskısının önsözünde, el yazmasının şaşırtıcı bir şekilde yirmi beşinci sayfadan başladığını belirtmektedir. Géliot'ya göre, el yazmasının ilk yirmi dört sayfasını boşuna aramaktadır; bu da eserin çok bölümlü bir eserin yalnızca bir parçası olabileceğini göstermektedir. Eserin doğası gereği, Géliot bu eserin bir sonatanın son bölümü değil, bir süit'in son bölümü olduğuna inanmaktadır. Géliot ve yayıncı, Final'i Scherzo (Final) pour flûte et piano olarak yayınlamaya karar vermiştir” (2013:99).

Bonis'nin Air Vaudois adlı eseri ise Alp çayırlarından ilham alınarak 1914-1918 savaşının ortasında yazılmış ve zor dönemde bir mutluluk anını temsil etmektedir. Mel Bonis'in en büyük oğlu Pierre, zorunlu görev için İsviçre'nin Vaud kantonuna gönderilmiştir. Bonis, oğlunu ziyaret ettiği bir dönemde eserin fikri ortaya çıkmıştır (Jackson, 2024: 18).

Compiègne'li bir kemancının torunu olan Hedwige Chrétien (1859-1944), Kasım 1872'de Paris Konservatuvarında eğitime başlamış, Lebel, Massart ve Guiraud gibi öğretmenlerden bestecilik eğitimi üzerine çeşitli dersler almıştır. Flütçü Paolo Gennaro ile çalkantılı bir evlilik (1887-97) yaşamıştır (Url 6). Chrétien flüt, obua, klarnet, korno ve fagot için *Quintette*'yi 1887 yılında yazmıştır. Eser Andante ve Allegro con moto olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Url 7). 1920 yılında yayınlanan flüt ve piyano için *Vision* kısa bir eser olarak flüt repertuarında yerini almıştır. 1921 yılında ise flüt, obua, klarnet, fagot, korno ve piyano için *Arabesque* adlı çalışması yayınlanmıştır (Url 8).

20. Yüzyılda Kadın Bestecilerin Flüt Çalışmaları

20. yüzyıla gelindiğinde Alma Mahler gibi bazı kadın bestecilerin engellerle karşılaştığı söylenebilir. Alma Mahler (1879-1964), Gustav Mahler ile evlendiğinde beste yapması yasaklanmış, bundan böyle tek bir mesleğin var: Beni mutlu etmek! Gelecekteki yaşamını, bütünüyle, bütün ihtiyaçlarına adanmış ve benim sevgimin dışında hiçbir şey arzu etmemen gerekecektir demiş, Alma Mahler ise bu talebe boyun eğmek durumunda kalmıştır. (Giroud, 2008: 8-9, 22). “*Ancak evlilik yaşantısındaki büyük krizlere rağmen yüzden fazla lied, çeşitli enstrümantal parçalar ve bir operanın başlangıcını bestelemiştir*” (Altay, Artar, 2022: 152).

Mahler gibi bazı kadınlar engellerle karşılaşsalar da 20. yüzyıl bir yandan Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın yıkımlarıyla bir yandan da kadınların kendi hakları için mücadele ettiği ve elde ettiği haklarla özgürlüğüne kavuştuğu bir dönemdir. Bu durum müzik yaratıcılığı konusunda da kadınların daha fazla görünür olmasına vesile olmuştur. Nutku'ya göre; “*Kadının toplum içinde giderek kişiliğini bulması, onu, sanat ve kültür alanında da başarılı bir varlık durumuna getirmiştir*” (2010:137). Bu bağlamda çok sayıda kadın besteci uluslararası üne kavuşmuştur.

20. yüzyılda Fransız kadın besteci olan “Germaine Marcelle Talleferre (1892-1983) henüz beş yaşında beste yapmaya başlamıştır. Babası Arthur Talleferre kızının müzik kariyerine karşı çıkmış, hatta bir kadının müzik eğitimini fuhuşla eş değer tutmuştur. Babasının bu düşüncesi Talleferre'in babasının ölümünden sonra soyadını değiştirmesine neden olmuştur. Talleferre, iki defa evlenmiş, besteciliği konusunda onların engelleriyle karşılaşmıştır (Patterson, 2018). “*1917'de Eric Satie, Talleferre'in iki piyano için Jeux de Plein Air'ini dinledikten sonra onu kendi müzikal kızı olarak ilan etmiştir. Genç besteci bunun ardından Henry Collet tarafından Fransız*

altılısının bir üyesi olarak ilan edilmiştir” (Altay, Artar, 2022: 154). Tailleferre’in flüt repertuvarına kazandırdığı eserler arasında flüt ve piyano için 1942 yılında yazmış olduğu *Pastorale*, 1972 yılında yazmış olduğu *Forlane* ve 1952 yılında yazdığı flüt, piyano ve oda orkestrası için *Concertino* bulunmaktadır. 1953’te flütist Jean-Pierre Rampal ve piyanist Robert Veyron-Lacroix tarafından Fransız Radyo Yayın Orkestrası eşliğinde prömiyeri yapılan *Concertino*; *Pastorale*, *Intermezzo*, *Nocturne* ve *Rondo* olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır (Patterson, 2018).

Fransız besteci Lili Boulanger (1893-1918), sadece kendi ülkesi Fransa’da değil Amerika’da da erken dönem feministlerin öncülüğünü yapmış bir bestecidir (Vilensky, 2003). “*Faust et Hélène* başlıklı eseriyle kompozisyon dalında birinciliği kazanan ilk kadın besteci unvanına sahip olmuştur” (Yürümez, 2025: 27). Bu sayede Boulanger, 20. yüzyılın başarılı bestecilerinden biri olmayı başarmıştır. Boulanger’in flüt çalışmaları keman veya flüt ve piyano versiyonlarıyla yayımlanmıştır. Bu bağlamda 1910 yılında bestelediği *Piece*, 1911 yılında bestelediği *Nocturne*, 1914 yılında *Cortège*, 1918 yılında *D’un matin de printemps* yazdığı eserlerdir. Keman veya flüt ve piyano için yazdığı *D’un matin de printemps*, bestecinin son eserlerinden biridir (Toff, 2018).

1895-1952 yılları arasında yaşamış Hollandalı kadın piyanist ve besteci olan Henriëtte Bosmans flüt ve oda orkestrası için 1929 yılında *Concertstuk voor fluite en kamerorkest* adlı eseri bestelemiştir. Besteci bu eseri oda arkadaşı Frieda Belinfante'nin flütçü eşi Johan Feltkamp’a ithaf etmiştir. 1932 yılında bu eser, büyük Concertgebouw ödül yarışmasında ikincilik ödülünü kazanmıştır (Judd, 2007). 1899-1980 yılları arasında yaşamış bir diğer Hollandalı besteci Hanna Beekhuis da flütçü Johan Feltkamp ve şarkıcı To van der Sluys ile bir üçlü kurarak piyanist olarak konserler düzenlemiş, flüt ve piyano için 1947 yılında *Rondo Capriccio* eseriyle flüt repertuvarına katkı sunmuş bir bestecidir (Url 9).

1898-1973 yılları arasında yaşamış Marthe Henroid Bracquemond, müzik dünyasında fazla bilinmeyen Fransız besteci ve orgcudur. 1927’de Bracquemond, dönemin önde gelen müzik dergilerinden biri olan *Le Courier Musical*’in kapağında yer alan tek orgcu olmuştur. Besteci olarak Bracquemond, birçok eser üretmiş ancak eserlerinin çok küçük bir bölümü yayınlanmıştır (Young, t.y.). Eserleri arasında flüt için yazdığı yapıtlar da bulunmaktadır. Bunlar arasında solo flüt için yazmış olduğu *Sonatine*, 1926 yılında yazmış olduğu flüt ve piyano için *Syrinx* isimli eserleri bulunmaktadır.

1903 yılında Louise Marie Simon olarak doğan Claude Arrieu, 23 yaşında Paris Konservatuvarındaki öğrenimine başladıktan iki yıl sonra Claude Arrieu adını kullanmaya başlamıştır. Paris Konservatuvarında önemli bestecilerden eğitim almıştır (Denecke, 2022: 28). 1943 yılında flüt ve piyano için *Sonatin*, 1946 yılında flüt ve orkestra için sol majör *Concerto*, flüt ve piyano için *Piece* ve flüt veya keman ve piyano için *Scherzo* adlı eserlerini bestelemiştir.

1910-1999 yılları arasında yaşamış Fransız besteci Elsa Barraine müzisyen ebeveynlerinin desteği ile dokuz yaşında Paris Konservatuvarında eğitime başlamış, 19 yaşında *La vierge guerrière* adlı kantatasıyla kompozisyon dalında Premier Grand Prix de Rome ödülünü kazanmıştır. Hamer’a göre; bu kadar genç yaşta bu ödülü kazanabilmesi etkileyici bir başarı olmuştur; çünkü bunu o dönemde bir kadın olarak başarmış olması, Fransa’da kadın bestecilere yönelik artan kabulü göstermektedir (aktaran Denecke, 2022: 33). Barraine, 1936 yılında flüt ve piyano için *Elegie et Ronde* adlı eserini bestelemiştir.

1935 doğumlu Thérèse Brenet, Reims Konservatuvarında eğitimine başlamış daha sonra Paris Konservatuvarında eğitimine devam etmiştir. 1963’te *Les hommes sur la terre* kantatıyla İkinci Grand Prix de Rome ödülünü kazanmıştır. Paris Konservatuvarında uzun yıllar çalışmıştır (Denecke, 2022). Brenet, antik mitolojiye dayanan flüt ve piyano için yazmış olduğu *Lynx* adlı eseriyle flüt repertuvarına katkı sunmuştur.

Hakkında fazla bilgiye ulaşılmasa da Fransız besteci Marcelle Chadal'ın flüt ve piyano için yazmış olduğu *Madrigal* adlı eseri de burada belirtmek gerekir. Ayrıca Elisabeth Weinzierl ve Edmund Wachter (2008) tarafından hazırlanan Schott Music tarafından yayınlanan *Flute Music by Female Composers* adlı kitapta yayınlanan diğer flüt ve piyano için eser yazmış besteciler ve eserleri şu şekildedir: 1936 doğumlu Alman besteci Barbara Heller tarafından 1993 yılında yazılan *Parlando*, 1952 doğumlu Alman besteci Dorothee Eberhard tarafından yazılan *Traume*, 1959 doğumlu Hollandalı besteci Caroline Ansink tarafından yazılan *Epitaph for Marius*, Alman besteci Annette Schlünz tarafından yazılan *Tastend, Trane* ve 1967 doğumlu Alman besteci Christine Bruckner tarafından yazılan *Tsetono* olarak sıralanabilir.

SONUÇLAR

Tarihsel süreçte müzik eleştirmenliğinin, eğitim faaliyetlerinin ve müzik yönetiminin erkek egemenliğinde olması kadın besteciler konusunda aşağılayıcı, engelleyici ve sınır koyucu fikirlerin üretilmesine, kadının ne derece müzik üretebileceği konusunda tartışmaların yaratılmasına neden olmuştur. Özellikle kadınlara ev işleri konusunda yüklenen görevler, onların müzik dünyasındaki bestecilik faaliyetlerinin yok sayılmasına sebep olmuştur. Bazı kadın besteciler ebeveyn engeli, eş engeli ya da toplumsal engeller ile karşılaşsalar da önemli başarılarla imza atmıştır. Bazı kadın besteciler de ailelerinden ve çevrelerinden aldıkları desteklerle müzikte ilerlemiş olsalar da eserlerinin basımı, konser programlarına konması ya da sosyal konumları itibarıyla duydukları çekinceler nedeniyle takma isim kullanmışlardır.

Kadın bestecilerin flüt çalışmalarına yönelmeleri aileleri ya da kendilerinin flüt icracısı olması ve Paris Konservatuarı bünyesinde oluşan Fransız flüt ekolünün flüt repertuarını geliştirmeye yönelik faaliyetlerine dayandığını ifade etmek mümkündür. Yapılan araştırmada Batı Avrupa ülkelerinde 18. yüzyıldan itibaren yirmi altı kadın bestecinin elli beş flüt eserine ulaşılmıştır. 18. yüzyıla kadar flüt için eser besteleyen kadın besteciye rastlanmazken 18. yüzyıla gelindiğinde; Büyük Frederick'in müziğe ve flüte ilgisi olmasaydı, belki bu dönemde de flüt için eser yazan kadın bestecilere rastlamanın mümkün olmayacağı söylenebilir. Prusya Sarayı prensesleri ve Büyük Frederick'in kız kardeşleri Anna Amalia, Wilhelmine Bayreuth ve saray müzisyeni Anna Bon sayesinde kadın bestecilerin flüt repertuarına katkısını görmek mümkün olabilmektedir.

19. yüzyıldan itibaren kadın bestecilerin flüt yapıtları daha görünür olmaya başlamıştır. 19. yüzyılda karşılaştıkları engeller yüzünden müzik eğitimine devam edemeyen kadın besteciler, her ne kadar ev ortamında eserlerini üretseler de çeşitli kuruluşların ve yapılanmaların içinde yer almaları sayesinde eserlerini tanıtma olanağı bulmuşlardır. Bu dönemde birçok kadın besteci prestijli ödüller kazanarak kendini kabul ettirmeyi başarmıştır. 19. yüzyılın sonu ise flüt repertuarının altın çağı denilebilir. Paris Konservatuarı ile ilişkili müzisyenler ve öğretmenler modern flüt okulunu yaratmışlar ve bu doğrultuda eserler yazılmıştır. 19. ve 20. yüzyıllarda Fransız kadın bestecilerin güçlü bir çoğunlukta flüt repertuarına katkısı görülmektedir. Bunu sırasıyla Alman, Hollandalı ve İtalyan besteciler takip etmektedir. Flüt repertuarına katkıları solo, piyano eşlikli eserler, oda müziği ve orkestra türlerinden oluşmaktadır.

20. yüzyıl ise kadınlara fırsatların sunulduğu ve ev içi alanın dışına çıkarak topluma karışmalarına olanak tanındığı bir dönem olmuştur. Bu sayede kadın besteciler tüm dünyada müzik alanında görünür olmaya başlamıştır. Bu süreçte kadın bestecilerin flüt yapıtları ise teknik ve melodik olarak dönemin yeniliklerini işleyen stile sahiptir.

Günümüzde kadın bestecilerin sayısı büyük ölçüde artmaktadır. Bu sebeple kadın bestecilere yönelik çalışmaların kapsamı coğrafi, toplumsal, eğitimsel ve kültürel boyutlarla genişletilerek, kadın besteciler ve eserleri hakkında daha fazla tanınırlık akademik çalışmalarla sağlanmalıdır.

Özellikle Amerika, Avustralya ve Asya ülkeleri gibi farklı coğrafyalarla kapsam genişletildiğinde 20. yüzyılda flüt besteleyen kadın bestecilere yönelik çok sayıda veriye ulaşmak mümkün olabilmektedir. Flüt için yazılmış eserler dışında kadın bestecilerin farklı çalgılar için yazdıkları eserlerin çok sayıda flüte uyarlaması da bulunmaktadır. Melodik ve teknik bakımdan zenginliğe sahip olan kadın bestecilerin flüt yapıtları flüt eğitimi müfredatlarına ve konser programlarına dahil edilmeyi hak etmektedir.

KAYNAKLAR

- Ağluç, L. (2013). Sanat yaratıcılık bağlamında insan ve yaratma güdüsü. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Akın, H. (2005). *Orta çağdan bilge bir kadın Bingenli Azize Hildegard*. İstanbul: Dharma Yayınları.
- Altay Artar, G. (2022). 19. yüzyılda bir kadın besteci portresi: Fanny Mendelssohn Hensel. *Kesit Akademi Dergisi*, 8(31), 137-153.
- Altay Artar, G. (2022). Çok sesli müzik dünyasında kadın besteci olmak. Ö. Doğuş Varlı (Ed.). *Kadınlar Dünyayı Çalıyor/Söylüyor Kuramsal Yaklaşımlar ve Deneyimler Üzerine I* içinde (149-162. ss.). İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Aristoteles (2012). *Politika*. (Çev. M. Tunçay). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Beasley, B. (2021). *Musical Multiplicities: The Lives and Reception of four postromantic women*. (Unpublished master of arts thesis). University of Missouri, Kansas City.
- Boran, İ. ve Yıldız Şenürkmez, K. (2018). *Kültürel tarih ışığında çoksesli Batı müziği*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Büke, A. (2017). *Romantizmin ışığı Clara*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Cook, N. (1999). *Müziğin ABC'si*. (Çev. T. Doğan). İstanbul: Kabalcı Yayınevi. (Orijinal yayın tarihi, 1998).
- Creswell, J. W. (2025). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. S. B. Demir ve M. Bütün). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal yayın tarihi, 2013).
- Darga, A. M. (2020). *Anadolu'da kadın*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Daum, J. (2013). *Mel Bonis: six works for flute and piano*. (Unpublished doctor of musical arts). Arizona State University, Arizona.
- Denecke, E. J. (2022). *Reexamining the repertoire: French women composers of solo trumpet music in the Paris Conservatory*. (Unpublished doctor of music). Florida State University College of Music, Florida.

- Eğecioglu, Ö. (2019). Cécile Chaminade Yıldız Sarayı'nda. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 309, 70-75.
- Erişkin Karabey, M. D. (2019). *Türkiye'de toplumsal cinsiyet rollerinin klasik Batı müziği bestecilerinin mesleki yaşamlarına etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ersoy Çak, Ş. ve Beşiroğlu, Ş.Ş. (2017). Avrupa'da müzikoloji alanında yapılmış çalışmalarda kadının varlığı. Ş. Ersoy Çak, Ş.Ş. Beşiroğlu (Ed.), *Kadın ve Müzik içinde* (47-61. ss.). İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Giroud, F. (2008). *Alma Mahler veya sevilme sanatı*. (Çev. A. Öktem). İstanbul: Pan Yayıncılık. (Orijinal yayın tarihi, 1988).
- Gleason-Mercier, C. (2023). *Marching onto the stage: The political significance of women-composed opera of the early French revolution, 1789-1794*. (Unpublished doctor of philosophy in historical musicology). King's College London, London.
- Heere-Beyer, S. (2009). *Claiming voice: Madalena Casulana and the sixteenth-century Italian madrigal*. (Unpublished master of arts thesis). University of Pittsburgh School of Arts and Sciences, Pittsburgh.
- Hornberger, S. J. (2020). *In the shadow of greatness: Women composers and their flute sonatas at the Prussian court 1730-1771*. (Unpublished master of arts thesis). The Pennsylvania State University The Graduate School, Pennsylvania.
- Jackson, S. P. (2024). *Performance editions of Air vaudois pour flûte et piano, op. 108 Andante et Allegro pour flûte et piano, op. 133, by Mélanie Bonis*. (Unpublished doctor of musical arts). Texas Christian University College of Fine Arts, Texas.
- Karaaslan, D. (2014). Antik Yunan'da kadın olmak. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 1* (2), 159-174.
- Kutluk, F. (2022). Susan McClary müziği nasıl dinler, nasıl çözümler? feminist müzik kuramının evrimi. Ö Doğu Varlı (Ed.), *Kadınlar Dünyayı Çalıyor/Söylüyor Kuramsal Yaklaşımlar ve Deneyimler Üzerine I içinde* (11-24. ss.). İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Maiocchi, M. (2024). Eski Akkad dönemi. U. Eco (Ed.), *Antik Yakın Doğu içinde* (102-107. ss.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Makal, A. (2020). Toplumsal cinsiyet açısından müzik ve kadın: Dünyada ve Türkiye'de kadın müzisyenler ve cinsiyete dayalı ayrımcılık. *Çalışma ve Toplum*, 2(65), 739-790.
- Maktal Canko, D. (2021). Bizans'ta iktidarın öteki yarısı: imparatoriçeler. D. Maktal Canko (Ed.), *Antik Dönem'den Osmanlı'ya Anadolu Sanatında Kadın içinde* (41-60. ss.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Manghi, L. (2019). *Improvising on the flute in nineteenth-century Italy: Pedagogy and performance practice*. (Unpublished doctor of musical arts). The University of Otago School of Performing Arts, Dunedin.
- Minkin, M. (1998). *Anna Bon di Venezia: Life and works with a discussion of the Bon family of musicians*. (Unpublished doctor of musical arts). Boston University School for The Arts, Boston.
- Nutku, Ö. (2010). Kadın ve sanat. *Yedi* (4), 137-142.
- Özkişi, Z. G. (2017). Müzikte cinsiyet rollerine ilişkin yargılar, kanon, gettolaşma, ve toplumsal cinsiyet bağlamında kadın besteci sorunu. Ş. Ersoy Çak, Ş.Ş. Beşiroğlu (Ed.), *Kadın ve Müzik* içinde (63-96. ss.). İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Padilla, G. M. (2018). *A study on the compositional style of the flute chamber works of Mel Bonis*. (Unpublished doctor of musical arts). The University of Southern Mississippi School of Music, Mississippi.
- Patterson, B. E. (2018). *La Flûte et la femme: A study of selected chamber music for flute by Germaine Tailleferre*. (Unpublished doctor of musical arts). The University of Alabama, Department of Music in the Graduate School, Tuscaloosa.
- Sarıkaya, E. ve Özer, M. C. (2016). Kadının sanat, yaratıcılık ve romantik dönem bestecileri üzerinden bir okuması. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi* (7), 97-109.
- Simone, M. D. (2021). Kadınlar ve müzik. U. Eco (Ed.), *Antik Yunan* içinde. (1204-1209. ss.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- Şahin Utku, N. (2024). Antik Çağ'dan İslam'a kadın tarihi bir perspektif. H.Şule Albayrak (Ed.), *Kadın Olmak İslam, Gelenek, Modernlik ve Ötesi* içinde (115-174. ss.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şar İşbilen, E. ve Çığır Dikyol, D. (2020). Antik Yunan dünyasında bir kadın olarak Sappho'nun yeri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 147-161.
- Taş, M. ve Ürün, A. (2019). Sanat ve yaratma. *Kalemişi Dergisi*, 7 (14), 71- 82.
- Temiztürk, H. (2019). Bingenli Hildegard: Orta çağlı bir Hristiyan mistiğin perspektifinden 'öteki' algısı'. *Oksident* 1(1), 23-39.
- Tischhauser, A. P. (2005). *Louise Farrenc's trio for flute, cello and piano: a critical edition and analysis*. (Unpublished doctor of music). Florida State University College of Music, Florida.
- Toff, N. (2018). The Great war and modern flute music. *New York Flute Club Newsletter* (November).

- Uslu, L. (2018). Antik Yunan'ın asi kızı: Sappho. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 261-268.
- Vilensky, S. (2003). *Twentieth century flute music by women composers*. (Unpublished an honors thesis). Ball State University, Muncie .
- Wolfrey, E. (2023). *A theoretical and topical analysis of Cécile Chaminade's concertino, op. 107 for flute and piano*. (Unpublished master of arts thesis). University of Oklahoma Graduate College, Oklahoma.
- Yazıcı, T. ve İzgi Toparlak, Ş. (2014). Batı müzik tarihinde kadın bestecinin adı yok. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 3 (7), 45-56.
- Yedig, S. (2022). İstanbullu üç öncü kadın besteci: Kassiani, Ayşe Sultan, Gazarosyan. S. Bali (Ed.), *İstanbul'un Çoksesli Batı Müziği Tarihi* içinde (218-258. ss.). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Yıldız, K. (2020). *Aydınlanmanın müziği klasik dönem ve ustaları*. İstanbul: Arketon Yayınları.
- Yürümez E. (2025). Lili Boulanger ve Nocturne, Cortège eserleri üzerine müzikal izlenimler. F. Aktakka (Ed.), *Türkiye'de ve Dünya'da Müzik* içinde (25-38. ss.). Afyonkarahisar: Yaz Yayınları.

Web Kaynakları

- Bhattacharyya, K. (2007). Cécile Chaminade. (Erişim adresi: <https://ocw.mit.edu/courses/21m-410vocal-repertoire-and-performance-women-composers-spring-2007/>), (Erişim tarihi: 09/05/2025).
- Blumhofer, J. (t.y.). Farrenc trio for flute, cello, and piano. (Erişim adresi: <https://www.jonathanblumhofer.com/writings/program-notes/farrenc-trio-for-flute-cello-and-piano/>), (Erişim tarihi: 15/01/2026).
- Buja, M. (2022). Princess and composer: Anna Amalia of Prussia. (Erişim adresi: <https://interlude.hk/princess-and-composer-anna-amalia-of-prussia/>), (Erişim tarihi: 05/12/2025).
- Judd, T. (2007). Cecile Chaminade French composer and pianist. (Erişim adresi: https://ocw.mit.edu/courses/21m-410-vocal-repertoire-and-performance-women-composers-spring-2007/resources/es_judd_chaminad/), (Erişim tarihi: 09/05/2025).
- Judd, T. (2007). Henriëtte Bosmans Dutch composer and pianist. (Erişim adresi: https://ocw.mit.edu/courses/21m-410-vocal-repertoire-and-performance-women-composers-spring-2007/8f7ec070091dd5fbbbd7c458de3201e5_es_judd_bosmans.pdf), (Erişim tarihi: 24/01/2026).
- Manchado Torres, M. (2018). Comtessa de Dia o Beatriz de Dia. (Erişim adresi: <https://conlaa.com/comtessa-de-dia-beatriz-de-dia/?output=pdf>), (Erişim tarihi: 25/07/2025).

- Po Sim Head, F. (2022). Three female composers in Société Nationale de Musique Augusta Holmès, Clémence de Grandval and Marie Jaëll (Erişim adresi: <https://interlude.hk/three-female-composers-in-societe-nationale-de-musique-augusta-holmes-clemence-de-grandval-and-marie-jaell/>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Url1 Hildegard's ordo virtutum. (Erişim adresi: <https://www.healthyhildegard.com/ordo-virtutum/>), (Erişim tarihi: 20/03/2024).
- Url2 Aykul, M. (2023). Operada kadın besteciler ve kendi odasını var edebilenler. (Erişim adresi: <https://yarininkulturu.org/2023/04/28/operada-kadin-besteciler/>), (Erişim tarihi: 12/02/2025).
- Url3 Klasik müzik dünyasını değiştiren kadın müzisyenler. (Erişim adresi: <https://erturgutsanatmerkezi.com/muzik-dunyasini-degistiren-kadinlar/>), (Erişim tarihi: 12/02/2025)
- Url4 Variations for flute and piano, op. 39 by Blahetka Leopoldine (Erişim adresi: <https://masteringtheflute.com/en/flute-repertoire/blahetka-leopoldine/variations-for-flute-and-piano-op-39-488>), (Erişim tarihi: 16/01/2026).
- Url5 Soaring, searching and silent for too long: the remarkable life – and music – of composer Mel Bonis. (Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/music/2024/jan/31/the-remarkable-life-and-music-of-french-composer-mel-bonis-elena-uriosite-tom-poster>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Url6 Hedwige Chrétien. (Erişim adresi: <https://www.bruzanemediabase.com/en/exploration/artists/chretien-hedwige>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Url7 Program Notes. (Erişim adresi: <https://wpu.cfa.arizona.edu/wp-content/uploads/sites/4/2022/04/25122540/FFGWQ-Spring-2022-Program-Notes.pdf>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Url8 Hedwige Chrétien (1859-1944). (Erişim adresi: <https://www.earsense.org/chamber-music/composer/Hedwige-Chretien/>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Url9 Hanna Beekhuis. (Erişim adresi: <https://vrouwenmuziek.nl/wordpress/en/hanna-beekhuis/>), (Erişim tarihi: 24/01/2026).
- Weinberger, A. (2021). Marie Clémence de Grandval. (Erişim adresi: <https://www.fembio.org/english/biography.php/woman/biography/marie-clemence-de-grandval/>), (Erişim tarihi: 19/01/2026).
- Weinzierl, E. & Wachter, E. (2008). Flute music by female composers. (Erişim adresi: <https://www.allflutesplus.com/product/flute-music-by-female-composers/>), (Erişim tarihi: 10/01/2025).

Young, S. (t.y.). Marthe Bracquemond (1898–1973): Organist, composer, and collaborator. (Erişim adresi: <https://www.thediapason.com/content/marthe-bracquemond-1898-1973-organist-composer-and-collaborator>), (Erişim tarihi: 24/01/2026).

EXTENDED ABSTRACT

The ability to create is an innate talent in human nature. This creative instinct, especially prevalent in women, is intensely evident in the field of music. However, in the literature of music history, the limitation and obstruction of women's compositional activities by male oppression have been a subject of debate. Studies by musicologists show that until the 20th century, female composers were almost never mentioned and were few in number. In ancient times, although few in number, the existence of female composers manifested itself in the combination of music and poetry and in religious contexts. Although their works have not survived to the present day, Enkheduanna in Mesopotamian civilization and Sappho in ancient Greece were female composers who demonstrated their presence in antiquity.

In the Middle Ages, women were strictly forbidden from engaging in musical activities outside of private property and religious settings. However, monasteries played a significant role in the socialization of women during this period. Saint Martha, Byzantine Cassia, and Hildegard von Bingen are recognized as female composers for their hymns. In the Middle Ages, there were also female troubadours (troubairitz) who performed secular music outside of monasteries. Beatrix, known as Comtessa de Dia, was one such troubadour. In the 16th century, known as the Renaissance period, music became more accessible to women. Madalena Casulana made history as the first female composer to have her works published during this period. In the 17th century, which opened the doors to the Baroque period, Francesca Caccini, Barbara Strozzi, Isabella Leonardo, and Elisabeth-Claude Jacquet de la Guerre were prominent female composers of this era.

Historically, the existence of flute compositions by female composers whose scores have survived to the present day began to appear in the 18th century. In this context, particularly due to the interest in the flute and music shown by Frederick the Great, known for his flute playing and composition, his sisters Anna Amalia von Preussen and Wilhelmine Bayreuth wrote works for the flute. Furthermore, Anna Bon di Venezia, an Italian composer who worked at Wilhelmine Bayreuth's court, composed six flute sonatas for Margrave Frederick, Wilhelmine's husband and a successful flutist. Anna Bon also composed an alto divertimenti for flute, dedicating these works to Carl Theodor, a skilled flutist who reigned at the Bavarian court. Another female composer who lived through the French Revolution at the end of the 18th and beginning of the 19th centuries was Amélie-Julie Candeille, who composed a concerto sinfonia for flute.

By the 19th century, the presence of female composers in European history was often viewed as being relegated to the background due to various roles such as wife, sister, mother, and perceived physical limitations. Prominent female composers of this period include Clara Schumann, wife of Robert Schumann, and Fanny Mendelssohn, sister of Felix Mendelssohn. With the granting of conservatories' rights to women at the end of the 19th century, female composers began to become more visible in the male-dominated music world.

The 19th century was an era of development and change for the flute. During this period, the renowned German instrument maker Theobald Boehm transformed the flute into its modern form through his experimental work. From this century onwards, composers embarked on innovative explorations for the flute, writing works that challenged and enhanced its technical and musical aspects. In this context, the activities of the French flute school, formed within the Paris

Conservatory, were influential in developing the flute repertoire. Among the female composers who wrote works for the flute in the first half of the 19th century were Louise Farrenc and Marie Leopoldine Blahetka. Louise Farrenc wrote Trio for Flute, Cello and Piano Op. 45, while Marie Leopoldine Blahetka wrote Variationen Op. 39.

The mid-19th century is notable for the increased number of female composers and their contributions to the flute repertoire compared to the 18th and early 19th centuries. During this period, numerous composers, primarily French women, wrote works for the flute. These composers include, most notably, French composers Clémence de Grandval, Augusta Holmès, Cécile Chaminade, Mel Bonis, and Hedwige Chrétien, as well as the Italian composer Maria Bianchini. Examples include Grandval's Suite de Morceaux, Bianchini's Fantasia Fantastica per flauto solo sull'Aria "Casta Diva" di Vincenzo Bellini, Holmès' Trois petites pièces, Chaminade's Concertino op. 107 and Serenade aux Etoiles, and Bonis' Suite en trio Op. 59, Sonata in C sharp minor Op. 64, and Fantaisie en septuor Op. 64. They contributed to the flute repertoire with works such as Air Vaudois, Scènes de la forêt Op.123, Pièce Op. 189 and Une Flûte Soupire, Chrétien; Quintette, Vision and Arabesque.

The granting of various rights to women after the 20th century had an impact on music as well, leading to the emergence of female composers. The 20th century was a period marked by the devastation of the First and Second World Wars, as well as women's struggle for and attainment of their rights and freedom. During this period, numerous female composers achieved international renown. French female composers, in particular, stood out for their contributions to the flute repertoire. Germaine Marcelle Tailleferre, Lili Boulanger, Henriëtte Bosmans, Hanna Beekhuis, Marthe Henroid Bracquemond, Claude Arrieu, Elsa Barraine, Thérèse Brenet, Marcelle Chadal, Barbara Heller, Dorothee Eberhard, Caroline Ansink, Annette Schlünz, and Christine Bruckner have been identified as female composers who wrote works for flute in Western Europe during the 20th century. In this context, Tailleferre with Pastorale, Forlane and Concertino, Boulanger with Nocturne, Cortège and D'un matin de printemps, Bosmans with Concerstuk, Beekhuis with Rondo Capriccio, Bracquemond with Sonatine and Syrinx, Arrieu with Sonatine, Concerto, Piece and Scherzo, Barraine with Elegie et Rondo, Brenet with Lynx, Chadal with Madrigal, Heller with Parlando, Eberhard with Traume, Ansink with Epitaph for Marius, Schlünz with Tastend, Trane, Bruckner with Tsetono have contributed to the flute repertoire.

This study investigates the contributions of female composers to the flute repertoire using a qualitative research method, specifically the case study method. In this context, 55 works by 26 female composers from Western European countries (France, Germany, the Netherlands, Italy, and Austria) were identified. The number of female composers has increased significantly in recent years. Therefore, the scope of studies on female composers should be expanded to include geographical, social, educational, and cultural dimensions, and greater recognition of these composers and their works should be achieved through academic research. Expanding the scope to include different geographies, such as America, Australia, and Asian countries, makes it possible to access a large amount of data on female composers who composed for the flute in the 20th century. Besides works written specifically for the flute, there are also numerous adaptations of works written for other instruments. Flute works by female composers, possessing a rich musical and technical background, deserve a greater place in flute education curricula and concert programs.